

تاریخ دریافت: ۹۲/۲/۲۰

تاریخ پذیرش: ۹۲/۶/۳۰

سطح بندی شهرستان های استان فارس بر اساس شاخص های گردشگری

حسین خضری *

دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی توریسم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد

احمد خادم الحسینی

استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد

صفر قائد رحمتی

استادیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس

چکیده

کلمات کلیدی: استان فارس، شاخص، سطح بندی، تحلیل عاملی،

گردشگری

مقدمه

توسعه صنعت گردشگری به منظور کاستن از عدم توازن های منطقه ای و سرزمینی و در جهت تعدیل نابرابری میان مناطق از حیث فرصت ها، منابع و منافع ضرورتی اساسی و اجتناب ناپذیر به حساب می آید که نیازمند یک راهبرد و استراتژی می باشد (ویسی و نازکتابار، ۱۳۸۹، ۳).

از این رو سطح بندی مقصدهای گردشگری به عنوان یک راهبرد و استراتژی به منظور کاستن از عدم توازن های منطقه ای و سرزمینی مورد استفاده قرار می گیرد. سطح بندی، در واقع تعیین لایه های لازم یک سازمان است که بر حسب تفکیک مقیاس های کمی، واحدها را در سطوح مشابه سازماندهی می نماید. دامنه های کمی به گونه ای انتخاب می شوند که اختلاف سطوح، اختلاف کمی وظایف و عملکردها را بیان می کند (معصومی اشکوری، ۱۳۸۷، ۲۴).

در برنامه ریزی گردشگری، لازم است که برخوردی متفاوت و متناسب با قابلیت های مقصدهای گردشگری صورت گیرد و برای تعیین این امر لازم است مقصدهای گردشگری یک منطقه سطح بندی شوند (ضیایی و شجاعی، ۱۳۸۹، ۳۷).

در برنامه ریزی گردشگری، لازم است که برخوردی متفاوت و متناسب با قابلیت های مقصدهای گردشگری صورت گیرد و برای تعیین این امر لازم است مقصدهای گردشگری یک منطقه سطح بندی شوند. هدف این پژوهش رتبه بندی شهرستان های استان فارس بر اساس شاخص های گردشگری می باشد که با استفاده از آخرین آمار و اطلاعات مربوط به سال ۱۳۹۱، ۶۷ شاخص در بخش های جاذبه های مذهبی، جاذبه های انسان ساخت، تاریخی، طبیعی و مناطق نمونه گردشگری (در چهار سطح محلی، استانی، ملی و بین المللی) در میان ۲۹ شهرستان مورد مطالعه قرار گرفته و با استفاده از امتیازات عاملی رتبه بندی شده اند و در آخر با بهره گیری از سیستم اطلاعات جغرافیایی نقشه مورد نیاز تهیه شده است. روش کار در این پژوهش توصیفی، تحلیلی و موردی می باشد. برخی از نتایج حاصل از این پژوهش نشان دهنده عدم توزیع هم آهنگ امکانات و زیر ساخت های گردشگری در میان شهرستان های استان فارس می باشد به شکلی که از مجموع ۲۹ شهرستان مورد بررسی در استان فارس، شهرستان های شیراز، کازرون، و سپیدان به ترتیب در سطح یک تا سه از نظر دارا بودن جاذبه های گردشگری قرار دارند و شهرستان مهر در آخرین سطح جاذبه های گردشگری قرار گرفته است.

پیشینه و تاریخچه موضوع

- یوکسل و همکاران (۲۰۰۴): در اداره گردشگری به صورت متمرکز و غیر متمرکز در ترکیه با استفاده از یک چارچوب کلی، مسائل مربوط به ارزیابی تمرکز زدایی از حکومت مرکزی پرداخته و به توانایی‌های بالقوه و مزایا و کاستی‌های آن پرداخته‌اند. و در آخر به تمهیدات مربوط به عدم تمرکز و پذیرش بی چون و چرا از چنین سیاست‌هایی هشدار می‌دهند.

نوروزی (۱۳۸۸): در ارزیابی جاذبه‌های دره توتیا با هدف تبدیل آن به یک سایت گردشگری، عواملی مانند انزوای جاذبه‌های گردشگری ناشی از عدم تاسیسات زیر بنایی، عدم استقلال متوالی امر گردشگری، عدم فعالیت در زمینه‌های تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی و تورم موجود که همه برنامه‌ها را دچار شکست می‌نماید را از مشکلات اصلی این امر بر می‌شمارد.

هنیافر و همکاران (۱۳۸۹): در پهنه بندی آمایشی حوضه آبریز گلمکان با رویکرد ارزیابی چند عامله و استفاده از مدل AHP به منظور توسعه گردشگری، حدود ۱۲ درصد از حوضه را واجد قابلیت برای توسعه گردشگری، ۴۶ درصد از حوضه را با قابلیت توسعه به صورت مشروط با رعایت جوانب اکولوژیکی و ۴۲ درصد باقی حوضه را جهت توسعه گردشگری تحت هر شرایطی ممنوع تشخیص می‌دهد.

یاری و همکاران (۱۳۸۹): در مقاله‌ای با استفاده از روش AHP پس از تعریف معیارهایی، از میان تعداد ۸ منطقه گردشگری در استان کهگیلویه و بویراحمد ۳ منطقه به عنوان نمونه گردشگری مورد گزینش قرار گرفت، و اشاره کردند که این روش (AHP) بهترین روشی است که در آن اهمیت هر کدام از معیارهایی که ترکیبی از معیارهای کمی و کیفی است مدنظر قرار می‌گیرد.

مبانی نظری پژوهش

زیر ساخت‌های گردشگری

یکی از عوامل مهم در جذب گردشگر وجود تجهیزات و تسهیلات گردشگری می‌باشد. این تأسیسات واحدهای

از این رو سطح بندی مقصدهای گردشگری بر اساس معیارهای مختلفی صورت می‌گیرد، اطلاعات اولیه عموماً به صورت خام و کمی و کیفی می‌باشند، بنابراین مطالعه‌ی آنها با استفاده از داده‌های اولیه حجم گسترده‌ای از مطالعات را می‌طلبد. بدین ترتیب این نوع بررسی‌ها می‌بایست با استفاده از روش‌های ارزیابی تحلیلی صورت گیرد که روش تحلیل عاملی از جمله کاربردی‌ترین این نوع روش‌ها می‌باشد، که در این پژوهش به تفسیر به توضیح روش و نحوه‌ی کاربرد آن در سطح بندی شهرستان‌های استان فارس پرداخته شده است.

روش تحقیق

نوع تحقیق از نظر هدف کاربردی می‌باشد و بدلیل مشخص کردن شاخص‌ها و متغیرهای توسعه گردشگری می‌تواند کاربردی و توسعه‌ای باشد. روش بررسی تحقیق بصورت توصیفی و تحلیلی است. با تحلیل، مقایسه و رابطه سنجی، تفاوت‌های هر شهرستان مشخص می‌شود. در این پژوهش اکثر داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای و با مراجعه به سازمان‌های مرتبط جمع آوری شده‌اند. به منظور بررسی عمیق‌تر شهرستان‌های استان فارس در جهت سطح بندی، از روش‌های استنباطی و کمی- تحلیلی برای تبیین موضوع استفاده شده است، که تکنیک مورد استفاده در این مورد، روش تحلیل عاملی می‌باشد. داده پردازی نیز با استفاده از نرم افزار SPSS و Excel تحت ویندوز انجام گرفته است، به این ترتیب که ۶۷ شاخص به منظور استفاده از تکنیک تحلیل عاملی انتخاب شده و مورد بررسی قرار گرفتند. بنابراین تحلیل عاملی به کاهش متغیرها و تبدیل آنها به عامل‌ها پرداخته و در نهایت چهار عامل که دارای مقادیر ویژه بزرگتر از یک هستند، انتخاب و نام گذاری شدند. و در آخر رتبه بندی نهایی شهرستان‌های استان فارس بر اساس همه عامل‌ها، با استفاده امتیازات عاملی، صورت گرفته است.

عملکردها را بیان کند. سطح بندی می‌تواند به صورت روابط منسجم از کوچک به بزرگ و نظم سلسله مراتبی باشند (معصومی اشکوری، ۱۳۸۷، ۲۴).

قلمرو مکانی پژوهش

استان فارس در جنوب غربی ایران با وسعت ۱۲۲۶۰۸ کیلومتر مربع بین ۲۷ درجه و ۰۱ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۴۲ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۵۰ درجه و ۳۴ دقیقه تا ۵۵ درجه و ۴۴ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار دارد. استان فارس از نظر تقسیمات کشوری، به ۲۹ شهرستان، ۸۳ بخش، ۹۳ شهر و ۲۰۴ دهستان تقسیم می‌شود (معاونت برنامه ریزی استانداری فارس، ۱۳۹۱) شکل (۱).

انتخاب متغیرها برای تحلیل عاملها

پژوهش حاضر برای سطح بندی شهرستان‌های استان فارس از شاخص‌های گردشگری استفاده شده است. تعداد شاخص‌های گردشگری که در این پژوهش استفاده شده شامل ۶۷ شاخص و متغیر می‌باشد که اسامی آنها در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

می‌باشند که به قصد ارائه خدمات برای پذیرایی، اقامت و خدمات مسافرتی به مسافران یا مهمانان طبق ضوابط و مقررات آئین‌نامه مربوط به تأسیسات گردشگری کشور ایجاد می‌گردند (دیناری، ۱۳۸۴، ۸۲).

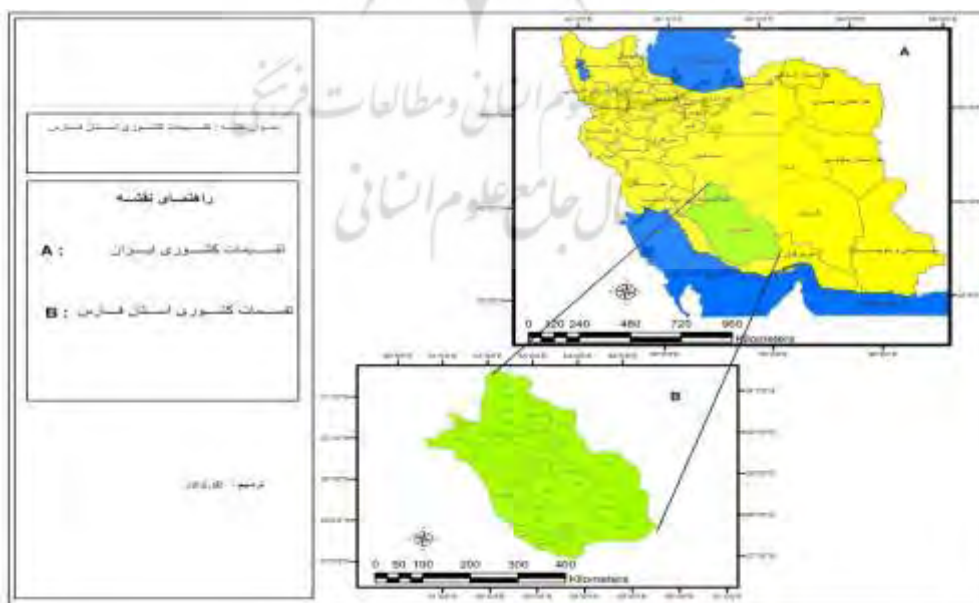
تأسیسات گردشگری را در مجموع می‌توان به سه گروه عمده؛ تأسیسات اقامتی، پذیرایی و حمل و نقل و ارتباطات طبقه بندی نمود (رضوانی، ۱۳۸۶، ۱۴۰).

برنامه گردشگری در سطح منطقه‌ای

برخی ویژگی‌های خاص در برنامه منطقه‌ای گردشگری است که در یک برنامه در سطح ملی پیدا نمی‌شود. برنامه‌های منطقه‌ای معمولاً توجه بیشتری نسبت به اثرات محیطی گردشگری نشان می‌دهند (ویلیامز، ۱۳۸۸، ۱۵۲-۱۵۳).

سطح بندی گردشگری

سطح بندی، عبارت از تعیین لایه‌های لازم یک سازمان است که بر حسب تفکیک مقیاس‌های کمی، واحدها را در سطوح مشابه سازمان‌دهی می‌نماید. دامنه‌های کمی به گونه‌ای انتخاب می‌شوند که اختلاف سطوح، اختلاف کیفی وظایف و

شکل (۱): نقشه تقسیمات کشوری استان فارس

جدول (۱): متغیرهای مورد مطالعه برای هر شهرستان

شاخص‌ها	شاخص‌ها
تعداد راه‌های آسفالت‌ه درجه یک	تعداد هتل
تعداد راه‌های آسفالت‌ه درجه دو	تعداد اتاق
انواع راه‌های روستایی آسفالت‌ه	تعداد تخت
انواع راه‌های روستایشوسه و خاکی	یک ستاره
تعداد آژانس‌های مسافرتی	دو ستاره
مساحت جنگلهای دست کاشت (هکتار)	سه ستاره
تعداد موزه	چهار ستاره
تعداد سفر با اتوبوس (هزار مورد)	پنج ستاره
تعداد سفر با مینی بوس (هزار مورد)	تعداد مهمانپذیر
تعداد سفر با سواری (هزار مورد)	تعداد اتاق
تعداد مسافر جابه جا شده با اتوبوس	تعداد تخت
تعداد مسافر جابه جا شده با مینی بوس	یک ستاره
تعداد مسافر جابه جا شده با سواری	دو ستاره
تعداد سینما	سه ستاره
تعداد سالن نمایش (تئاتر و موسیقی)	ممتاز
گنجایش سالن نمایش (تئاتر و موسیقی)	تعداد گارگاه‌های صرف غذا و نوشیدنی شهری
مساحت جنگلهای طبیعی (هکتار)	تعداد گارگاه‌های صرف غذا و نوشیدنی روستایی
تعداد مناطق نمونه گردشگری در (سطح محلی)	تعداد رستوران‌ها
تعداد مناطق نمونه گردشگری در (سطح استانی)	تعداد شرکتهای تعاونی فعال (تأمین نیاز مصرف کنندگان)
تعداد مناطق نمونه گردشگری در (سطح ملی)	تعداد شرکتهای تعاونی حمل و نقل فعال
تعداد مناطق نمونه گردشگری در (سطح بین‌المللی)	اداره پست و دفتر
تعداد اماکن متبرکه	دفتر خدمات ارتباطی شهری
تعداد مساجد	تعداد مراکز بهداشتی و درمانی
تعداد تکیه و حسینیه	شبانه
تعداد اماکن مذهبی اقلیت‌ها	روزانه
تعداد جاذبه‌های تاریخی	تعداد داروخانه
تعداد جاذبه‌های طبیعی	تعداد خانه‌های فرهنگ
تعداد جاذبه‌های انسان ساز	تعداد مجتمع‌های فرهنگی
تعداد جایگاه فروش مواد سوختنی	کتابخانه‌های عمومی
تعداد پمپ بنزین	تعداد شعبه‌های بانکی
تعداد پمپ بنزین سوپر	تعداد بزرگراه (شش خطه)
تعداد پمپ نفت گاز	تعداد بزرگراه (چهار خطه)
تعداد ایستگاه‌های هواشناسی	تعداد راه‌های اصلی در هر شهرستان
	تعداد راه‌های آسفالت‌ه عریض

ماخذ: آمار و اطلاعات ارائه شده از معاونت برنامه‌ریزی استانداری فارس، سال ۱۳۹۱ و اداره کل سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان فارس سال ۱۳۹۱

ماتریس داده‌ها و محاسبه ماتریس همبستگی

در این پژوهش پس از انتخاب شاخص‌ها ماتریس داده تشکیل شد. ماتریس داده‌ها عبارت است از جدولی با سطر و ستون که ستون‌های آن شامل متغیرها و شاخص‌ها و سطرهای آن شامل شهرستان‌ها (در این پژوهش استان فارس) می‌باشد. در این مرحله ماتریس شامل ۲۹ شهرستان استان فارس در برابر ۶۷ متغیر یا شاخص گردشگری تشکیل شد. در پژوهش حاضر از تحلیل عاملی نوع R استفاده شده است.

دوران عامل‌ها

برای رسیدن به حالت مطلوب، عامل‌ها را دوران می‌دهند، تا ساختار ساده‌ای به دست آید. در این پژوهش از میان روش‌های دوران عامل‌ها، از روش واریمکس استفاده شده است.

همانگونه که نتایج جدول (۳) (تعداد عامل بعد از چرخش) نشان می‌دهد عامل اول دارای مقدار ویژه ۴۳/۳۶ می‌باشد که این عامل ۶۴/۷۲٪ از کل واریانس شاخص‌های گردشگری را تبیین و محاسبه می‌کند. عامل دوم دارای مقدار ویژه ۴/۵۵ می‌باشد که ۶/۸۰ درصد از کل واریانس شاخص گردشگری در بین شهرستان‌های استان فارس را محاسبه و تبیین می‌کند. عامل اول و دوم روی هم رفته ۷۱/۵۱ درصد از کل واریانس شاخص‌های گردشگری را محاسبه و تبیین می‌کند.

جدول (۴) بارهای عاملی چرخش یافته در بین شاخص‌های گردشگری در شهرستان‌های استان فارس را در بین هشت عامل ارائه شده است. در مرحله بعد با استفاده از این جدول به نامگذاری عامل پرداخته شده است.

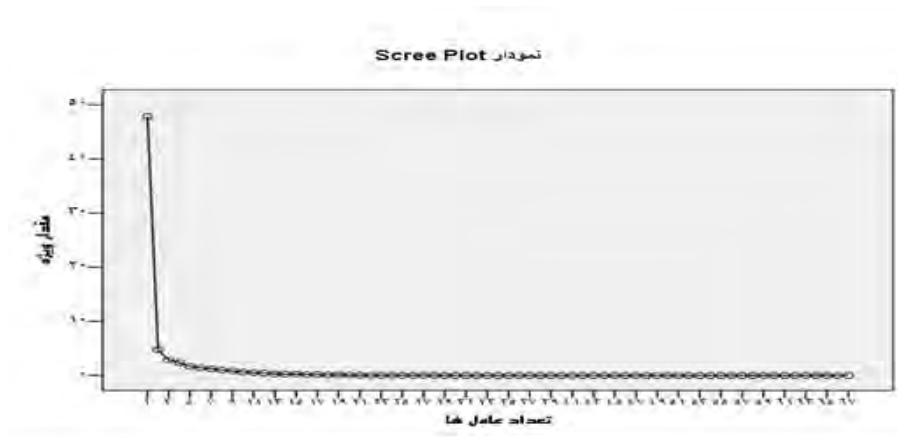
استخراج عامل‌ها

در ادامه برای تعیین تعداد بهینه عامل‌ها از نمودار scree plot استفاده شده است. مقدار ویژه هر عامل در حل اولیه به صورت شکل (۲) آمده است. عامل‌های اصلی در شیب تند نمودار مشخص شده‌اند.

جدول (۲): بارهای عاملی اصلی و مقدار واریانس توضیح داده شده برای هر عامل قبل از چرخش

مجموع مجذورات اجرای قبل از چرخش			عامل
درصد واریانس تجمعی	درصد واریانس	مقدار ویژه	
۷۱/۴۵۲	۷۱/۴۵۲	۴۷/۸۷۳	۱
۷۸/۵۱۸	۷/۰۶۶	۴/۷۳۴	۲
۸۲/۸۱۰	۴/۲۹۳	۲/۸۷۶	۳
۸۶/۳۴۳	۳/۵۳۲	۲/۳۶۷	۴
۸۸/۸۲۷	۲/۴۸۵	۱/۶۶۵	۵
۹۰/۹۲۴	۲/۰۹۷	۱/۴۰۵	۶
۹۲/۶۹۹	۱/۷۷۴	۱/۱۸۹	۷
۹۴/۲۱۰	۱/۵۱۱	۱/۰۱۲	۸

ماخذ: تحلیل‌های پژوهشگر

شکل (۲): نمودار scree plot متغیرها، که نشان دهنده مقدار ویژه عامل‌های اصلی در شیب تند نمودار می‌باشند.

جدول (۳): بارهای عاملی اصلی و مقدار واریانس توضیح داده شده برای هر عامل بعد از چرخش

مجموع مجدورات اجرای بعد از چرخش			عامل
درصد واریانس تجمعی	درصد واریانس	مقدار ویژه	
۶۴/۷۱۸	۶۴/۷۱۸	۴۳/۳۶۱	۱
۷۱/۵۱۴	۶/۷۹۶	۴/۵۵۳	۲
۷۷/۴۶۲	۵/۹۴۸	۳/۹۸۵	۳
۸۱/۱۷۵	۳/۷۱۳	۲/۴۸۸	۴
۸۴/۷۷۹	۳/۶۰۴	۲/۴۱۴	۵
۸۸/۳۵۱	۳/۵۷۱	۲/۳۹۳	۶
۹۱/۲۸۹	۲/۹۳۸	۱/۹۶۸	۷
۹۴/۲۱۰	۲/۹۲۱	۱/۹۵۷	۸

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

جدول (۴): ماتریس عامل‌های استخراجی بعد از چرخش

عامل‌ها								شاخص‌ها
اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم	هشتم	
۰/۹۷۹	۰/۰۷۵	۰/۱۲۰	۰/۰۹۸	۰/۰۶۷	-۰/۰۲۷	۰/۰۰۰	۰/۰۴۲	تعداد هتل
۰/۹۸۷	۰/۰۴۲	۰/۱۰۵	۰/۰۸۳	۰/۰۶۴	-۰/۰۱۹	۰/۰۰۱	۰/۰۰۷	تعداد اتاق
۰/۹۸۷	۰/۰۶۴	۰/۱۰۴	۰/۰۸۴	۰/۰۶۱	-۰/۰۲۲	۰/۰۰۴	۰/۰۰۸	تعداد تخت
۰/۹۰۵	۰/۰۳۷	۰/۰۴۸	۰/۲۸۳	-۰/۰۸۵	-۰/۰۴۲	۰/۰۴۵	۰/۱۵۲	یک ستاره
۰/۹۸۰	۰/۰۳۳	۰/۰۷۷	۰/۰۵۱	۰/۰۹۷	۰/۰۰۹	۰/۰۲۴	۰/۰۶۳	دو ستاره
۰/۹۳۳	۰/۱۸۱	۰/۲۳۳	۰/۰۴۳	۰/۱۲۷	-۰/۰۷۰	-۰/۰۶۰	-۰/۰۲۵	سه ستاره
۰/۹۸۹	۰/۰۳۴	۰/۰۹۴	۰/۰۷۷	۰/۰۵۹	-۰/۰۱۶	-۰/۰۰۲	-۰/۰۱۲	چهار ستاره
۰/۹۸۹	۰/۰۳۴	۰/۰۹۴	۰/۰۷۷	۰/۰۵۹	-۰/۰۱۶	-۰/۰۰۲	-۰/۰۱۲	پنج ستاره
۰/۹۸۸	۰/۰۵۵	۰/۰۸۸	۰/۰۷۶	۰/۰۶۷	-۰/۰۱۴	۰/۰۱۲	۰/۰۰۲	تعداد مهمانپذیر
۰/۹۸۸	۰/۰۵۳	۰/۰۹۲	۰/۰۷۶	۰/۰۶۲	-۰/۰۱۳	۰/۰۰۱	-۰/۰۱۰	تعداد اتاق
۰/۹۸۸	۰/۰۵۲	۰/۰۹۲	۰/۰۷۶	۰/۰۶۲	-۰/۰۱۴	۰/۰۰۲	-۰/۰۰۹	تعداد تخت
۰/۹۸۱	۰/۰۸۹	۰/۰۷۲	۰/۰۷۶	۰/۰۹۳	-۰/۰۲۳	۰/۰۳۸	۰/۰۴۲	یک ستاره
۰/۹۸۹	۰/۰۳۶	۰/۰۹۲	۰/۰۸۰	۰/۰۶۳	-۰/۰۱۴	۰/۰۰۱	-۰/۰۰۶	دو ستاره

شاخص ها								عوامل
اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم	هشتم	
۰/۹۸۸	۰/۰۶۲	۰/۰۹۰	۰/۰۷۱	۰/۰۶۰	-۰/۰۱۷	۰/۰۱۹	-۰/۰۰۵	سه ستاره
۰/۹۸۷	۰/۰۴۶	۰/۰۹۳	۰/۰۸۰	۰/۰۶۱	-۰/۰۰۴	۰/۰۰۰	-۰/۰۱۰	ممتاز
۰/۹۴۲	۰/۱۷۶	۰/۱۷۰	۰/۰۶۲	۰/۱۵۵	۰/۰۰۶	۰/۱۳۰	۰/۰۷۰	تعداد گارگاه‌های صرف غذا و نوشیدنی شهری
۰/۶۷۶	۰/۲۹۰	۰/۵۰۳	۰/۰۳۸	۰/۳۱۸	-۰/۰۶۰	۰/۰۸۸	۰/۲۴۳	تعداد گارگاه‌های صرف غذا و نوشیدنی روستایی
۰/۹۸۶	۰/۰۳۵	۰/۱۰۸	۰/۰۶۶	۰/۰۷۲	-۰/۰۰۶	۰/۰۴۸	-۰/۰۱۷	تعداد رستوران‌ها
۰/۹۶۵	۰/۰۷۰	۰/۱۴۸	۰/۰۸۸	۰/۱۳۸	۰/۰۱۱	۰/۰۷۰	۰/۰۳۸	تعداد شرکتهای تعاونی فعال (تأمین نیاز مصرف کنندگان)
۰/۹۴۰	۰/۱۰۰	۰/۲۶۴	۰/۰۵۴	۰/۰۹۴	۰/۰۰۲	۰/۰۸۷	۰/۰۲۴	تعداد شرکتهای تعاونی حمل و نقل فعال
۰/۹۶۱	۰/۱۷۲	۰/۰۷۸	۰/۰۴۷	۰/۰۷۶	-۰/۰۳۳	۰/۱۱۸	-۰/۰۴۳	اداره پست و دفتر
۰/۹۶۴	۰/۱۳۰	۰/۱۳۶	۰/۰۶۶	۰/۱۳۵	۰/۰۰۰	۰/۰۹۵	۰/۰۱۹	دفتر خدمات ارتباطی شهری
۰/۹۲۱	۰/۱۴۷	۰/۲۰۹	۰/۰۸۳	۰/۲۱۴	۰/۰۴۲	۰/۰۵۷	۰/۰۸۴	تعداد مراکز بهداشتی و درمانی
۰/۹۶۵	۰/۰۹۶	۰/۱۷۴	۰/۰۷۷	۰/۱۲۴	-۰/۰۱۵	۰/۰۳۷	۰/۰۳۳	شبانہ
۰/۸۱۴	۰/۲۰۲	۰/۲۴۰	۰/۰۸۶	۰/۳۱۴	۰/۱۱۰	۰/۰۷۸	۰/۱۴۳	روزانه
۰/۹۵۱	۰/۱۲۷	۰/۱۹۶	۰/۱۱۴	۰/۱۴۰	-۰/۰۱۹	۰/۰۶۴	۰/۰۱۱	تعداد داروخانه
۰/۲۴۲	۰/۸۶۶	۰/۰۶۹	۰/۱۰۷	-۰/۰۲۷	-۰/۱۳۹	۰/۰۸۶	۰/۰۵۰	تعداد خانه‌های فرهنگ
-۰/۰۷۳	۰/۰۸۵	-۰/۰۳۴	۰/۰۸۸	۰/۱۸۵	۰/۱۹۲	۰/۸۸۶	-۰/۰۶۰	تعداد مجتمع‌های فرهنگی
۰/۸۶۵	۰/۱۵۶	۰/۲۵۶	۰/۲۵۷	۰/۱۸۴	-۰/۱۲۳	۰/۱۲۹	۰/۱۲۹	کتابخانه‌های عمومی
۰/۹۵۶	۰/۱۸۳	۰/۱۴۶	۰/۰۸۳	۰/۱۲۸	-۰/۰۴۱	۰/۰۶۵	۰/۰۱۸	تعداد شعبه‌های بانکی
۰/۶۵۴	۰/۱۸۶	۰/۶۴۹	۰/۰۶۸	۰/۱۶۹	-۰/۱۲۸	-۰/۱۰۲	۰/۰۱۶	تعداد بزرگراه (شش خطه)
۰/۶۱۲	۰/۰۲۷	۰/۳۹۹	۱/۱۱۴	-۰/۲۱۰	-۰/۱۱۸	۰/۴۹۴	۰/۱۰۹	تعداد بزرگراه (چهار خطه)
-۰/۰۴۶	۰/۷۷۲	-۰/۰۳۳	-۰/۳۱۴	۰/۱۱۵	۰/۰۹۸	۰/۱۹۸	-۰/۰۰۵	تعداد راه‌های اصلی در هر شهرستان
-۰/۱۶۸	۰/۸۶۳	۰/۱۹۲	۰/۱۰۴	۰/۱۱۰	۰/۱۰۰	-۰/۱۹۵	۰/۱۳۴	تعداد راه‌های آسفالت عریض
۰/۱۸۸	-۰/۰۸۸	۰/۲۳۶	۰/۱۸۱	۰/۲۷۵	۰/۰۱۷	۰/۱۳۵	۰/۵۶۷	تعداد راه‌های آسفالت درجه یک
-۰/۱۰۹	-۰/۰۹۲	-۰/۲۱۸	۰/۱۱۸	۰/۰۱۵	۰/۱۵۵	-۰/۱۷۵	۰/۸۰۹	تعداد راه‌های آسفالت درجه دو
۰/۳۷۷	۰/۲۶۴	۰/۶۳۱	۰/۱۴۱	۰/۳۷۳	۰/۳۴۷	۰/۱۴۷	۰/۱۰۸	انواع راه‌های روستایی آسفالت
۰/۰۱۴	۰/۱۴۵	۰/۰۲۰	-۰/۲۳۴	۰/۰۶۵	۰/۷۷۵	۰/۰۶۸	۰/۳۸۱	انواع راه‌های روستایی شوسه و خاکی
۰/۹۸۶	۰/۰۶۹	۰/۰۹۳	۰/۰۸۲	۰/۰۷۰	-۰/۰۲۹	۰/۰۱۱	-۰/۰۰۷	تعداد آژانس‌های مسافرتی
۰/۷۷۴	۰/۰۷۸	۰/۱۳۸	۰/۵۱۳	۰/۰۴۶	۰/۰۸۷	-۰/۰۰۳	۰/۰۶۵	مساحت جنگلهای دست کاشت (هکتار)
۰/۶۴۱	۰/۲۰۱	۰/۵۴۴	-۰/۰۰۵	۰/۲۲۷	-۰/۰۹۴	۰/۳۲۱	-۰/۰۳۹	تعداد موزه
۰/۹۸۲	۰/۰۷۵	۰/۰۷۷	۰/۰۷۴	۰/۱۱۷	-۰/۰۱۰	۰/۰۱۴	۰/۰۰۶	تعداد سفر با اتوبوس (هزار مورد)
۰/۹۴۹	۰/۰۳۳	۰/۲۷۰	۰/۰۸۸	۰/۱۰۹	-۰/۰۴۸	۰/۰۰۲	۰/۰۱۵	تعداد سفر با مینی‌بوس (هزار مورد)
۰/۸۹۶	۰/۰۱۷	۰/۳۹۶	۰/۰۴۳	۰/۱۱۲	-۰/۰۳۷	-۰/۰۰۶	-۰/۰۱۶	تعداد سفر با سواری (هزار مورد)
۰/۹۸۳	۰/۰۷۵	۰/۰۸۸	۰/۰۷۳	۰/۱۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۲۳	۰/۰۱۱	تعداد مسافر جابه جا شده با اتوبوس
۰/۹۵۲	۰/۰۳۲	۰/۲۶۰	۰/۰۸۷	۰/۱۱۰	-۰/۰۴۵	۰/۰۰۱	۰/۰۱۵	تعداد مسافر جابه جا شده با مینی‌بوس
۰/۸۹۴	۰/۰۱۸	۰/۴۰۳	۰/۰۵۶	۰/۱۱۸	-۰/۰۲۱	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۴	تعداد مسافر جابه جا شده با سواری
۰/۹۶۸	۰/۰۵۳	۰/۰۶۴	۰/۰۴۳	۰/۱۲۳	۰/۰۴۴	۰/۰۷۲	۰/۰۱۳	تعداد سینما
۰/۹۶۶	۰/۰۵۴	۰/۰۶۶	۰/۰۶۷	۰/۱۱۶	۰/۰۲۹	۰/۱۰۱	۰/۰۱۷	تعداد سالن نمایش (تئاتر و موسیقی)
۰/۹۷۷	۰/۰۴۹	۰/۰۷۴	۰/۰۶۹	۰/۰۹۹	۰/۰۱۷	۰/۰۵۹	۰/۰۱۳	گنجایش سالن نمایش (تئاتر و موسیقی)

عوامل								شاخص‌ها
هشتم	هفتم	ششم	پنجم	چهارم	سوم	دوم	اول	
۰/۰۶۵	-۰/۰۰۳	۰/۰۸۷	۰/۰۴۶	۰/۵۱۳	۰/۱۳۸	۰/۰۷۸	۰/۷۷۴	مساحت جنگلهای طبیعی (هکتار)
۰/۰۷۷	۰/۰۰۱	-۰/۲۸۸	۰/۲۵۱	۰/۳۷۴	۰/۲۷۱	۰/۳۰۰	۰/۴۷۹	تعداد مناطق نمونه گردشگری (سطح محلی)
-۰/۰۲۹	۰/۰۸۸	۰/۸۸۷	-۰/۰۲۱	۰/۲۲۹	۰/۰۹۲	۰/۰۸۳	-۰/۱۱۹	تعداد مناطق نمونه گردشگری (سطح استانی)
۰/۴۲۴	۰/۱۵۹	۰/۲۱۷	۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	۰/۲۲۳	-۰/۰۲۰	۰/۶۰۷	تعداد مناطق نمونه گردشگری در (سطح ملی)
-۰/۳۲۵	-۰/۰۸۰	۰/۲۵۹	-۰/۰۳۲	۰/۲۹۶	۰/۷۷۸	۰/۰۳۹	۰/۱۵۲	تعداد مناطق نمونه گردشگری (بین‌المللی)
۰/۰۰۱	۰/۲۷۱	۰/۱۷۹	۰/۶۰۶	۰/۱۱۱	۰/۱۶۹	۰/۳۰۱	۰/۶۱۴	تعداد اماکن متبرکه
-۰/۰۰۳	۰/۲۰۵	۰/۱۹۲	۰/۵۳۸	۰/۰۹۹	۰/۲۰۹	۰/۲۵۷	۰/۶۹۵	تعداد مساجد
-۰/۰۲۱	۰/۱۰۸	-۰/۰۵۸	۰/۷۵۱	۰/۲۷۹	۰/۱۴۲	۰/۱۷۰	۰/۴۳۴	تعداد تکیه و حسینیه
۰/۰۰۲۳	-۰/۰۱۵	-۰/۰۳۱	۰/۱۰۰	۰/۰۵۲	۰/۰۸۴	۰/۰۴۹	۰/۹۷۵	تعداد اماکن مذهبی اقلیت
-۰/۱۴۱	-۰/۰۲۹	-۰/۰۷۷	۰/۰۱۰	۰/۰۱۳	۰/۰۳۱	۰/۵۹۲	۰/۷۰۸	تعداد جاذبه‌های تاریخی
-۰/۱۳۲	۰/۰۴۳	۰/۲۲۸	۰/۰۹۵	۰/۰۱۷	۰/۰۵۰	۰/۸۷۷	۰/۱۹۷	تعداد جاذبه‌های طبیعی
۰/۴۹۲	۰/۴۶۷	۰/۵۴۲	۰/۰۹۵	-۰/۳۷۲	۰/۰۷۷	۰/۰۱۳	-۰/۱۰۵	تعداد جاذبه‌های انسان ساز
۰/۱۰۷	۰/۱۲۷	-۰/۰۹۵	۰/۱۷۴	۰/۱۵۲	۰/۳۱۵	۰/۲۹۳	۰/۸۳۱	تعداد جایگاه فروش مواد پ سوختنی
۰/۰۷۶	۰/۱۴۱	-۰/۰۳۲	۰/۱۲۶	۰/۰۸۱	۰/۲۲۲	۰/۱۸۰	۰/۹۲۱	تعداد پمپ بنزین
۰/۰۴۸	-۰/۰۰۱	-۰/۱۳۱	۰/۱۷۰	۰/۰۳۹	۰/۰۷۱	۰/۲۵۲	۰/۹۱۰	تعداد پمپ بنزین سوپر
۰/۰۷۲	۰/۱۶۷	-۰/۱۱۴	۰/۱۳۳	۰/۱۱۴	۰/۴۰۴	۰/۳۷۷	۰/۷۲۸	تعداد پمپ نفت گاز
۰/۲۷۳	۰/۲۹۷	۰/۱۰۹	۰/۰۰۱	۰/۸۴۵	۰/۱۶۹	۰/۳۲۸	۰/۳۷۲	تعداد ایستگاه‌های هواشناسی

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

نامگذاری عامل‌ها

شاخص می‌باشد که بارهای عاملی آن ۰/۷۷ تا ۰/۸۸ در نوسان می‌باشد. این عامل به عنوان عامل فرهنگی - طبیعی گردشگری در استان فارس نامگذاری شده است. در جدول (۶) بارهای عاملی مربوط به این عامل ارائه شده است. عامل سوم دارای مقدار ویژه ۳/۹۸ می‌باشد. این عامل ۵/۹۵ درصد از کل واریانس متغیر شاخص‌های گردشگری در بین شهرستان‌های استان را تبیین و محاسبه می‌کند. این عامل دارای سه شاخص می‌باشد که مقدار بار عاملی آنها از ۰/۶۳ تا ۰/۷۸ در نوسان می‌باشد. این عامل با توجه به شاخص‌های آن به عنوان عامل زیرساخت‌های راه‌سازی-گردشگری نامگذاری شده است.

در این قسمت برای نام‌گذاری عامل از مقدار بارهای عاملی استفاده شده است. عامل اول دارای مقدار ویژه ۴۳/۳۶ می‌باشد که این عامل ۶۴/۷۲ درصد از کل واریانس شاخص‌های گردشگری را تبیین و محاسبه می‌کند. این عامل دارای ۵۱ شاخص می‌باشد که مقدار بار عاملی آنها از ۰/۴۸ تا ۰/۹۸ در نوسان می‌باشد. این عامل با توجه به شاخص‌های استفاده شده در آن، به عنوان عامل زیرساخت‌های گردشگری نامگذاری شده است. در جدول (۵) بارهای عاملی شاخص‌ها در عامل اول ارائه شده است. عامل دوم دارای مقدار ویژه ۴/۵۵ می‌باشد که ۶/۸۰ درصد از کل واریانس شاخص‌های گردشگری در بین شهرستان‌های استان فارس را محاسبه و تبیین می‌کند. این عامل دارای ۴

جدول (۵): متغیرهای بارگذاری شده در عامل اول (زیرساخت‌های گردشگری)

بار عاملی	شاخص	بار عاملی	شاخص	بار عاملی
۰/۸۶۵	تعداد هتل	۲۷	کتابخانه‌های عمومی	۰/۹۷۹
۰/۹۵۶	تعداد اتاق	۲۸	تعداد شعبه‌های بانکی	۰/۹۸۷
۰/۶۱۲	تعداد تخت	۲۹	تعداد بزرگراه (چهار خطه)	۰/۹۸۷
۰/۹۸۶	یک ستاره	۳۰	تعداد آژانس‌های مسافرتی	۰/۹۰۵
۰/۷۷۴	دو ستاره	۳۱	مساحت جنگلهای دست کاشت (هکتار)	۰/۹۸۰
۰/۶۴۱	سه ستاره	۳۲	تعداد موزه	۰/۹۳۳
۰/۹۸۲	چهار ستاره	۳۳	تعداد سفر با اتوبوس (هزار مورد)	۰/۹۸۹
۰/۹۴۹	پنج ستاره	۳۴	تعداد سفر با مینی بوس (هزار مورد)	۰/۹۸۹
۰/۸۹۶	تعداد مهمانپذیر	۳۵	تعداد سفر با سواری (هزار مورد)	۰/۹۸۸
۰/۹۸۳	تعداد اتاق	۳۶	تعداد مسافر جابه جا شده با اتوبوس	۰/۹۸۸
۰/۹۵۲	تعداد تخت	۳۷	تعداد مسافر جابه جا شده با مینی بوس	۰/۹۸۸
۰/۸۹۴	یک ستاره	۳۸	تعداد مسافر جابه جا شده با سواری	۰/۹۸۱
۰/۹۶۸	دو ستاره	۳۹	تعداد سینما	۰/۹۸۹
۰/۹۶۶	سه ستاره	۴۰	تعداد سالن نمایش (تئاتر و موسیقی)	۰/۹۸۸
۰/۹۷۷	ممتاز	۴۱	گنجایش سالن نمایش (تئاتر و موسیقی)	۰/۹۸۷
۰/۷۷۴	تعداد گارگاه‌های صرف غذا و نوشیدنی شهری	۴۲	مساحت جنگلهای طبیعی (هکتار)	۰/۹۴۲
۰/۴۷۹	تعداد گارگاه‌های صرف غذا و نوشیدنی روستایی	۴۳	تعداد مناطق نمونه گردشگری در (سطح محلی)	۰/۶۷۶
۰/۶۰۷	تعداد رستوران‌ها	۴۴	تعداد مناطق نمونه گردشگری در (سطح ملی)	۰/۹۸۶
۰/۶۹۵	تعداد شرکتهای تعاونی فعال (تأمین نیاز مصرف کنندگان)	۴۵	تعداد مساجد	۰/۹۶۵
۰/۹۷۵	تعداد شرکتهای تعاونی حمل و نقل فعال	۴۶	تعداد اماکن مذهبی اقلیت ها	۰/۹۴۰
۰/۷۰۸	اداره پست و دفتر	۴۷	تعداد جاذبه‌های تاریخی	۰/۹۶۱
۰/۸۳۱	دفتر خدمات ارتباطی شهری	۴۸	تعداد جایگاه فروش مواد سوختنی	۰/۹۶۴
۰/۹۲۱	تعداد مراکز بهداشتی و درمانی	۴۹	تعداد پمپ بنزین	۰/۹۲۱
۰/۹۱۰	شبانه	۵۰	تعداد پمپ بنزین سوپر	۰/۹۶۵
۰/۷۲۸	روزانه	۵۱	تعداد پمپ نفت گاز	۰/۸۱۴
	تعداد داروخانه	۵۲		۰/۹۵۱

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

جدول (۶): متغیرهای بارگذاری شده در عامل دوم (فرهنگی - طبیعی گردشگری)

بار عاملی	شاخص	بار عاملی	شاخص	ردیف
۰/۸۶۳	تعداد راه‌های آسفالت عریض	۳	تعداد خانه‌های فرهنگ	۱
۰/۸۷۷	تعداد جاذبه‌های طبیعی	۴	تعداد راه‌های اصلی در هر شهرستان	۲

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

عامل چهارم دارای مقدار ویژه ۲/۴۹ می‌باشد. این عامل ۳/۷۱ درصد از کل متغیر شاخص‌های گردشگری را محاسبه و تبیین می‌کند. این عامل دارای یک شاخص می‌باشد که دارای بار عاملی ۰/۸۴ بوده است. این عامل به عنوان عامل زیرساخت هوشناسی نامگذاری شده است.

عامل پنجم دارای مقدار ویژه ۲/۴۱ می‌باشد که ۳/۶۰ درصد از واریانس متغیر شاخص‌های گردشگری در استان را تبیین و محاسبه می‌کند. این عامل دارای دو شاخص بوده که مقدار بار عاملی آنها ۰/۶۱ و ۰/۷۵ می‌باشد. این عامل به عنوان عامل جاذبه‌های مذهبی گردشگری نامگذاری شده است.

عامل ششم دارای مقدار ویژه ۲/۳۹ می‌باشد که ۳/۵۷ درصد از کل واریانس متغیر شاخص‌های گردشگری را تبیین و محاسبه می‌کند. این عامل دارای سه شاخص می‌باشد که بارهای عاملی این عامل بین ۰/۵۴ تا ۰/۸۹ در نوسان می‌باشد. این عامل به عنوان عامل جاذبه‌های انسان‌ساز گردشگری نامگذاری شده است.

جدول (۷): متغیرهای بارگذاری شده در عامل سوم (زیرساخت‌های راه سازی گردشگری)

ردیف	شاخص	بار عاملی	ردیف	شاخص	بار عاملی
۱	تعداد بزرگراه (شش خطه)	۰/۶۴۹	۳	تعداد مناطق نمونه گردشگری در (سطح ملی)	۰/۷۷۸
۲	انواع راه‌های روستایی آسفالتی	۰/۶۳۱	۴		

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

جدول (۸): متغیرهای بارگذاری شده در عامل چهارم (زیر ساخت‌های هوشناسی)

ردیف	شاخص	بار عاملی
۱	تعداد ایستگاه‌های هوشناسی	۰/۸۴۵

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

جدول (۹): متغیرهای بارگذاری شده در عامل پنجم (جاذبه‌های مذهبی گردشگری)

ردیف	شاخص	بار عاملی	ردیف	شاخص	بار عاملی
۱	تعداد اماکن متبرکه	۰/۶۱۴	۲	تعداد تکیه و حسینیه	۰/۷۵۱

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

جدول (۱۰): متغیرهای بارگذاری شده در عامل ششم (جاذبه‌های انسان ساز گردشگری)

ردیف	شاخص	بار عاملی	ردیف	شاخص	بار عاملی
۱	انواع راه‌های روستایی شوسه خاکی	۰/۷۷۵	۳	تعداد جاذبه‌های انسان ساز	۰/۵۴۲
۲	تعداد مناطق نمونه گردشگری در (سطح استانی)	۰/۸۸۷	۴		

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

جدول (۱۱): متغیرهای بارگذاری شده در عامل هفتم (جاذبه‌های فرهنگی گردشگری)

ردیف	شاخص	بار عاملی
۱	تعداد مجتمع‌های فرهنگی	۰/۸۸۶

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

می‌باشد. این عامل به عنوان عامل زیرساخت ارتباط زمینی نامگذاری شده است.

سطح‌بندی و رتبه‌بندی کلی و نهایی شهرستان‌های استان فارس بر اساس شاخص ترکیبی امتیاز عاملی

در جدول (۱۳) متناسب با شاخص ترکیبی امتیاز عاملی به رتبه‌بندی شهرستان‌های استان فارس از نظر گردشگری و به صورت کلی پرداخته شده است.

عامل هفتم دارای مقدار ویژه $1/97$ می‌باشد که این عامل $2/94$ درصد از کل واریانس شاخص‌های گردشگری را تبیین و محاسبه می‌کند. این عامل دارای یک شاخص می‌باشد که مقدار بار عاملی آن $0/89$ می‌باشد. این عامل به عنوان عامل جاذبه فرهنگی گردشگری نامگذاری شده است.

عامل هشتم دارای مقدار ویژه $1/96$ می‌باشد که این عامل $2/92$ درصد از کل واریانس شاخص‌های گردشگری در استان فارس را تبیین و محاسبه می‌نماید. این عامل دارای دو شاخص می‌باشد که مقدار بار عاملی آنها برابر $0/57$ و $0/81$

جدول (۱۲): متغیرهای بارگذاری شده در عامل هشتم (زیر ساخت ارتباط زمینی)

بار عاملی	شاخص	ردیف	بار عاملی	شاخص	ردیف
۰/۵۶۷	تعداد راه‌های آسفالتی درجه یک	۲	۰/۸۰۹	تعداد راه‌های آسفالتی درجه دو	۱

مآخذ: تحلیل‌های نگارندگان

جدول (۱۳): رتبه‌بندی کلی و نهایی شهرستان‌های استان فارس بر اساس شاخص ترکیبی امتیاز عاملی

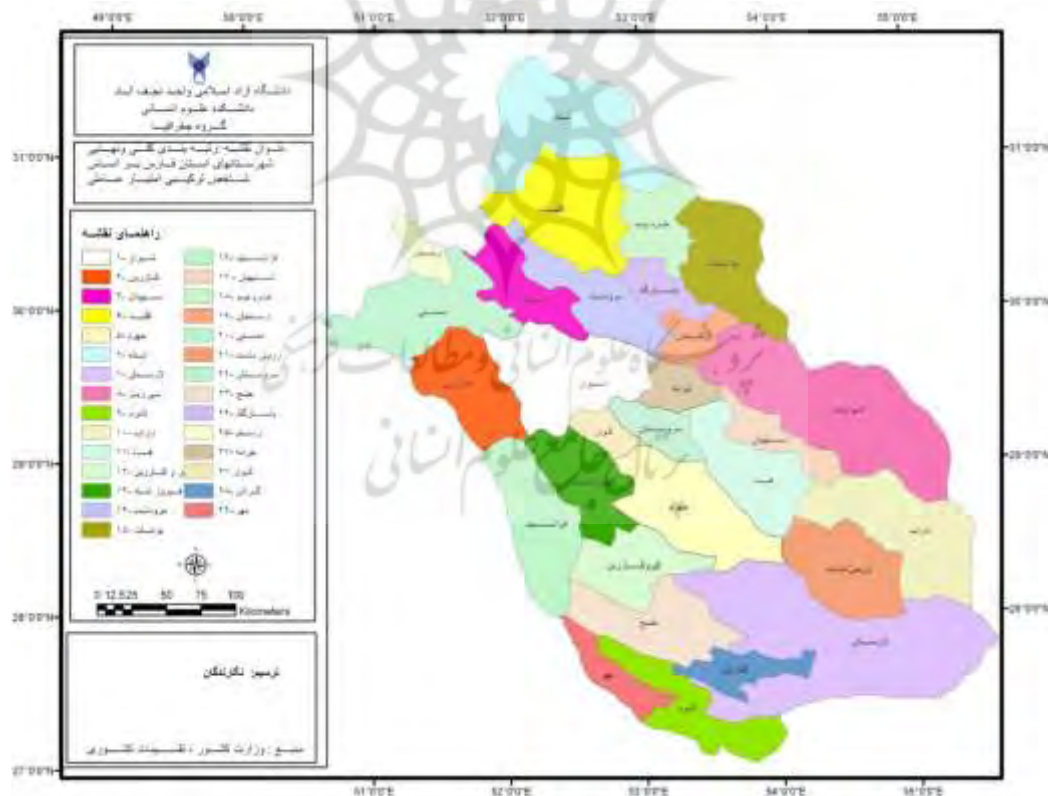
رتبه	شاخص ترکیبی	شهرستان	رتبه	شاخص ترکیبی	شهرستان
۱	۱۷/۹۵	شیراز	۶	۱/۸۷	آباده
۱۱	۰/۷۴	فسا	۱۹	-۱/۹۶	ارسنجان
۱۶	-۰/۸۱	فراشبند	۱۷	-۱/۳۰	استهبان
۱۳	۰/۲۴	فیروزآباد	۴	۳/۰۶	اقلید
۱۲	۰/۷۳	قیرو کارزین	۱۵	-۰/۰۸	بوانات
۲	۴,۹۱	کازرون	۲۴	-۳/۳۷	پاسارگاد
۲۷	-۳/۶۷	کوار	۵	۲/۷۷	جهرم
۲۸	-۳/۶۹	گراش	۲۶	-۳/۵۸	خرامه
۷	۱/۶۸	لارستان	۱۸	-۱/۸۱	خرم بید
۹	۰/۸۴	لامرد	۲۳	-۳/۳۳	ختج
۲۹	-۴/۰۶	مهر	۱۰	۰/۷۷	داراب
۱۴	۰/۰۱	مرودشت	۲۵	-۳/۴۱	رستم
۲۰	-۲/۱۴	ممسنی	۲۱	-۲/۲۵	زربین دشت
۸	۱/۶۴	نی ریز	۳	۳/۱۹	سپیدان
			۲۲	-۳/۲۱	سروستان

شهرستان شیراز ناشی از وسعت و مرکز استان قرار گرفتن آن می‌باشد. و همچنین شهرستان‌های لارستان و آباده به دلیل ضعف در جاذبه‌های گردشگری به ترتیب در رتبه‌های آخر قرار گرفته‌اند. که شهرستان‌های استان فارس در دوره‌های مختلف در زمینه‌های گوناگون دارای تفاوت‌هایی در توسعه گردشگری بوده‌اند که بیانگر عدم توسعه هماهنگ در شهرستان‌ها، منطبق با جاذبه‌های گردشگری آنها می‌باشد. این نابرابری‌ها بدلیل عوامل طبیعی، اقتصادی، فرهنگی، زیر ساختی و نارسایی‌های نظام برنامه‌ریزی و قطب رشد بودن شهرستان شیراز می‌باشد. شهر شیراز بدلیل مرکزیت اداری، سیاسی و قطب رشد بودن در زمینه همه شاخص‌ها برتری خود را حفظ کرده است.

همانگونه که نتایج جدول (۱۳) نشان می‌دهد شهرستان‌های شیراز، کازرون و سپیدان رتبه‌های اول تا سوم در زمینه گردشگری در استان فارس را به خود اختصاص داده و دارای بیشترین مقدار در زمینه شاخص‌های گردشگری در استان فارس می‌باشند. همچنین شهرستان‌های کوار، گراش و مهر به ترتیب رتبه‌های بیست و هفتم تا بیست و نهم را به خود اختصاص داده و کمترین میزان شاخص‌های گردشگری را در استان فارس دارا می‌باشند و در شکل (۳) نقشه رتبه‌بندی کلی و نهایی شهرستان‌های استان فارس ارائه شده است.

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که سه رتبه اول از نظر توسعه یافتگی در زمینه جاذبه‌های گردشگری به ترتیب شامل شهرستان‌های شیراز، سپیدان و نی‌ریز بوده است که برتری

شکل (۳): نقشه رتبه‌بندی نهایی شهرستان‌های استان فارس بر اساس شاخص‌های توسعه گردشگری

- ۱- آزما، حسین، (۱۳۷۰)، شهر من داراب، نشر کاوه، شیراز
- ۲- ابراهیم زاده، عیسی و دیگران، (۱۳۸۹) کاربر تحلیل عاملی در تبیین الگوهای فضایی توسعه و توسعه نیافتگی شهری - منطقه‌ای ایران، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۱۷، صص ۱۲۳-۱۰۴
- ۳- افتخاری، عبدالرضا و حسن خرامه، (۱۳۷۵) مکان‌یابی سلسله مراتب سکونت‌گاه‌های روستایی، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۳۵، صص ۹۳-
- ۴- بیاتی خطیبی، مریم، حسین شهابی و هانا قادری، (۱۳۸۹) ژئوتوریسم رویکردی نو در بهره‌گیری از جاذبه‌های ژئومورفولوژیکی، فصلنامه فضای جغرافیایی، شماره ۲۹، صص ۱۰۴-۹۲
- ۵- تولایی، سیمین، (۱۳۸۵)، مروری بر صنعت گردشگری، نشر دانشگاه تربیت معلم، تهران
- ۶- حکمت‌نیا، حسن و میر نجف موسوی، (۱۳۸۵)، کاربرد مدل در جغرافیا با تاکید بر برنامه‌ریزی شهری و ناحیه‌ای، نشر علم نوین، یزد.
- ۷- دیناری، احمد، (۱۳۸۴)، گردشگری شهری در ایران و جهان، انتشارات واژگان خرد، مشهد
- ۸- رضوانی، علی اصغر، (۱۳۸۶)، جغرافیا و صنعت توریسم، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران
- ۹- رنجبریان، بهرام و محمد زاهدی، (۱۳۹۰)، شناخت گردشگری، انتشارات چهار باغ اصفهان
- ۱۰- زیاری کرامت الله، (۱۳۸۲)، برنامه‌ریزی شهرهای جدید، انتشارات سمت، تهران
- ۱۱- سازمان هواشناسی استان فارس، (۱۳۸۰)، اقلیم و گردشگری در استان فارس
- ۱۲- سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان فارس (۱۳۹۰)
- ۱۳- سالنامه آماری، (۱۳۹۰)، معاونت آمار و اطلاعات، معاونت مدیریت و برنامه‌ریزی استان فارس
- ۱۴- ضیایی، محمود و مسلم شجاعی (۱۳۸۹)، سطح بندی مقصدهای گردشگری: واکاوی نو در برنامه‌ریزی فضایی گردشگری، فصلنامه مطالعات گردشگری، شماره ۱۳،
- ۱۵- کاظمی، مهدی، (۱۳۸۷)، مدیریت گردشگری، انتشارات سمت، تهران
- ۱۶- نوروزی، رضا، (۱۳۸۴)، بررسی باستان‌شناسی فیروزآباد، انتشارات موسسه فرهنگی و پژوهشی دانشنامه فارس، شیراز
- ۱۷- ویسی، رضا و حسین نازک‌نبار، (۱۳۸۹)، آسیب‌شناسی توسعه صنعت گردشگری با توجه به ملاحظات آمایش سرزمین، همایش منطقه‌ای توریسم و توسعه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج
- ۱۸- ویلیامز، استفان، (۱۳۸۸)، جغرافیای گردشگری، ترجمه دکتر محمود ضیایی، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران
- ۱۹- یاری، ارسطو (۱۳۸۹)، انتخاب مناطق گردشگری با استفاده از AHP نمونه موردی استان کهگیلویه و بویر احمد، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، دانشگاه اصفهان.
- 20- Inskip, E Tourism pelaninng, John Wiley & sons, New York ,1991- Jia, Li, Hong, Gan and Shengkui, Cheng(2007): Evaluation of regional tourism competitiveness: a case study of southwestChina, Ecological Economy (2007)3:393-404-
- 21- Williams Stephen. (2000), "Tourism Geography", second published, Routledge, London
- 22- Fisun yuksel.(2005), Centralized and decentralized Tourism governance in Turkey. Annals of Tourism Research, Vol. 32, No. 4, pp. 859-886